

Väärt Paber

Tallinna börsi infoleht väikeinvestorile

Oluliste otsuste aeg

Andrus Alber
NASDAQ OMX
Tallinna börs

Paar aastat tagasi võeti nii Eestis kui ka Euroopas vastu reeglid, mille eesmärk oli muuta investeerimis- ja säästimisotsuste tegemine inimeste jaoks turvalisemaks ja lihtsamaks. Eelmisel sügisel lahvanud üleilmne finantskriis aga näitas selgelt, et suuri vigu investeerimisotsustes võivad teha ka profid ning paljude usk pikaajalise säästmise mõttekusse mõranes tugevalt.

On hea meel tõdeda, et usk säästmise ja investeerimise otstarbekusse on taastumas. Näeme seda kas või viimastel kuudel tunduvalt suurenenud kauplemisaktiivsusest meie kodubörsil või ka sellest, et üle 100 000 inimese on juba teinud otsuse jätkata raha kogumist pensioni II sambahasse.

Investeerimine algab sellest, et on, kuhu investeerida. August ja september on üle maailma näidanud, et uute ettevõtete börsile tulek on taas võimalik, sest investorid on valmis neile oma raha usaldama. Loodan, et juba lähema poole aasta jooksul leiavad nutikad Eesti ettevõtjad põhjuse tuua oma ettevõtte börsile. Nutikate hulgas võiks olla ka riik. Nagu ütleb tänases lehes üks Põhjamaade tuntuim ja enim loetud investeerimisõpikute autor Seppo Saario, on börsile tuleku põhjused lihtsad: saada aktsiale hind, leida uusi investoreid, katta kapitalivajadused, tõsta usaldusväärsust. Sellest peaks olema ju huvitatud iga ettevõtja.

Oma suurettevõtteid börsil noteerides pakuks riik investeerimisvõimalusi ka kodanikele ja pensionifondidele, kes saavad vaba rahaga aidata kaasa kohaliku majanduse kasvule. Kasvuruumi meie kodubörsil jagub, sest börsiaktiaate koguväärtus oli isegi aktsiahindade tippajal meil vaid 25 protsenti SKTst, tänavu on see veelgi väiksem. Võrdluseks võib öelda, et arenenud riikides on tavaliselt börsil noteeritud ettevõtete koguväärtus võrdne

riigi majandusega. Eesti investorite võimaluste avardamiseks oleme toonud meie 16 ettevõtte kõrvale Läti ja Leedu börsiettevõtted. Nii saab meie investor osta Tallinki sama lihtsalt kui Leedu Gaasi ehk valikus on ligi 100 ettevõtet 16 asemel.

Arenenud riikides ongi aktsiainvesteeringute kõrval teiseks oluliseks väärtpaberiks riigi võlakirjad. Lisaks valitsuskulude rahastamisele pakutakse nendega investeerimisvõimalust pensionifondidele ja eraisikutele. Eesti riik võiks pankadest laenamise asemel lasta välja võlakirju nimiväärtusega 100–1000 krooni, millega saaks kaubelda ka börsi vahendusel, nagu seda teevad meie Balti ja põhjanaabrid. Meenutame, et madala nominaaliga riikliku olemusega Hüvitusfondi võlakirjad olid omal ajal väga populaarsed. Eesti valitsuse võlakirjad oleks usaldusväärne investeerimisvõimalus ka kohalikele pensionifondidele.

Pensionifondid, nende investeeringud ja inimeste valmisolek II samba makseid jätkata on sel sügisel tähtis teema enam kui poolele miljonile inimesele, kes on pensionisambaga liitunud. Samuti neile, kes otsustasid müüa oma osaluse Eesti Telekomis ning mõtlevad, kuhu vabanenud raha paigutada. Seetõttu oleme ka selles lehes keskendunud nii pensioniteemadele kui ka palunud investeerimisnõu Seppo Saario käest. Samuti korraldame juba ülehommest investeerimisteemalise päeva Rotermanni kvartalis. Seal on võimalik kuulata loenguid ja vestlusringe ning küsida ja arutleda investeerimisala asjatundjatega.

Ka pühapäevased valimised on oluliste otsuste kohaks – mis suunas soovite oma kodupiirkonda arendada ja kuhu peaks kohalikud valitsejad teie käest kogutud maksuraha investeerima?

Kaalutletud otsuseid ning kohutumiseni investeerimispäeval!

RAHAKOMPASS

Näitab suunda raha- ja investeerimismaailmas

2009

17. oktoober

11:00 - 17:00

Rotermann

Prooviveski

INVEST
MENTOR

Tallinna Börsi investorharidusprogramm

Tutvu programmiga
www.investmentor.ee

NASDAQ OMX

LHV Tavid

voita mees

INVEST
MENTOR

Käesolev leht kuulub Tallinna börsi investorhariduse programmi.

Kontakt: investmentor@nasdaqomx.com, tel 640 8800, www.investmentor.ee

NASDAQ OMX

Börsiguru Seppo Saario: Peaksin ehk Baltikumi naasma

Toivo Tänavsuu
Eesti Ekspress

Soome Warren Buffettiks tituleeritud 70aastane börsiguru Seppo Saario ütleb, et hoiab börsist veel mõnda aega eemale, sest pelgab finantsšokke. Samas on Eesti börsifirmade aktsiatel tema arvates juba atraktiivsed hinnad.

Kui palju olete Eestisse investeerinud?

Praegu mul Eestis investeeritud pole, kuid varasemalt olen päris palju Eestisse raha paigutanud. 1990. aastatel olin üks esimene välisinvestor Eestis. Mul oli raha Hansapanga, Saku õlletehase, Tallinna farmaatsiatehase, Merko, Harju Elektri ja teiste firmade aktsiates.

Kaks aastat tagasi tegin Tallinna börsiga lõpparve, sest aktsiad olid läinud liiga kalliks. Siis tõmbasin oma raha välja ka Lätist ja Leedust. Aga praegu vaatan, et võib-olla oleks aeg Baltikumi naasma, sest hinnad on läinud heaks.

Tallinna börs on vaikne, kuid Soome väärtpaberiturg kriisist hoolimata võrdlemisi aktiivne. Mis on selle põhjus?

Madalad intressimäärad ja finantsturgude järsk kukkumine on investeerimise paljude jaoks taas huvitavaks teinud. Investitorid tunnetavad, et noteeritud ettevõtteid muutuvad kord taas kasumlikeks. Pangadeposiidid ei paku huvi oma madala intressi tõttu.

Lisaks voolab välisraha taas Soome avalikesse ettevõtetesse. Helsingi börsil noteeritud ligi 30 ettevõtet on müünud uusi aktsiaid või muid finantsinstrumente, et oma kahjusid katta.

Kui majandus hakkab kasvama ja valitsus hoiab eelarve tasakaalus, paraneb olukord ka börsil. Praegu on selle ootuses nii Soome, Rootsi, Saksamaa kui ka paljud teised riigid.

Börsiguru Seppo Saario

Sündinud 10. mail 1938 Helsingis.

Tunnustatud investor, ettevõtete juht, aga ka kirjanik – mitme menuka finantsturge käsitleva raamatu autor. Pälvinud nende kirjutistega ka Soome majandusliidu SEFE 20 000 eurose preemia. Tema teosed räägivad säästmisest, aktsiatesse investeerimisest, börside pikast perspektiivist jmt.

Sai majandushariduse 1961. aastal Helsingi kõrgemast kommerskoolist ning pälvis magistrakraadi 1966. aastal USAst Columbia ülikoolist.

Töötanud juhtivatel kohtadel sellistes Soome ettevõtetes nagu Huhtamäki, Kansallis-Osake-Pankki, Weilin+Göösin, Amer-yhtymä ja Kouri Capital.

Tallinna börs toetas sel aastal 2007. aasta oktoobris Soomes WSOY kirjastuse välja antud raamatu „Saario sijoituskirja – Miten sijoitan pörssiakkeisiin” tõlkimist eesti keelde: „Saario investeerimisraamat. Kuidas ma investeerisin börsiaktiivsesse”.

Miks soovivad Soome firmad börsile minna?

Põhjused on klassikalised: saada aktsiale hind ja likviidsus, leida uusi investoreid, katta kapitalivajadused, tõsta ettevõtte usaldusvärsust.

Millist rolli mängib Soomes börs?

Helsingi börsi tähtsus on kasvanud, sest kasvanud on ka börsifirmade roll Soome majanduses. Soome börsifirmade koguväärtus on umbes sama suur kui riigi sisemajanduse kogutoodang. Aga ei saa unustada, et suuremalt jaolt tegutsesid need firmad välisriikides ja teenivad mujal ka lõviosa müügitulust. Samuti domineerivad Soome börsifirmade aktsionäride ringis välisinvestorid.

Milline võiks teie arvates olla ideaalne investorsuhetegevus?

Investorsuhted sujuvad lihtsalt, kui ettevõtte areneb ning kasvatab kasumit ja dividende. Halbadel aegadel on kõige tähtsam edastada olulist infot ausalt ja kiirelt. Finantsringkondades kuulub usalduse saavutamiseks aastaid, kuid selle kaotamine on minutite küsimus.

Soome on pidanud viimase paarikümne aastaga tunduvalt täiustama finantsturvalisuse reegleid. Investorsuhted on muutunud olulisemaks, sest suurend välisinvestorid on võtnud Soome firmad luubi alla.

Kuidas on Nasdaq'i tulek Skandinaaviasse mõjutanud Põhjala börsi?

Aastad on näidanud, et Nasdaq'i börsid on pälvinud rohkem uute välisinvestorite tähelepanu ja see on turu likviidsuse seisukohast väga hea. Välisinvestorid tulevad suure rahaga Helsingi börsile ja firmade aktsiate hinnad kerkiavad tublisti. Ent kui see investor otsustab kord börsilt lahkuda ja oma aktsiad müüa, kukuvad hinnad tugevalt.

Kodumaiste investorite hulk ja võimalused on üsna väikesed võrreldes välisinvestoritega. Nüüd on näha, et Nasdaq'il võib Põhja-Euroopas tekkida ka tugevaid konkurente, näiteks Burgundy ja Turquoise.

Kuidas hindad Tallinna börsi väljavaateid ning ühendatud Balti börsi loomise ideed?

Need sõltuvad päris palju Eesti majanduse käekäigust. Ja sellest, kuidas Eesti firmadel läheb. Kui on olemas tugevate toodete või teenustega ettevõtteid, millel hea kasvupotentsiaal, leiavad investorid need üles.

Investorite jaoks pole suurt vahet, kas Baltikum on üks või kolm börsikeskkonda. Ma ei usu, et Balti börside liitmise plaan võiks lähiajal teostuda, sest paljud noteeritud ettevõtteid paeluvad vaid kohalikke investoreid. Ja kui mõelda, et Eestis, Lätis ja Leedus räägitakse eri keeli, poleks börside liitmise mõttel erilist jumet.

Mida peaks tegema, et Soome investorid hakkaksid rohkem Tallinna börsile raha paigutama?

Eesti firmade jaoks on päris keeruline suuri Soome otseinvesteeringuid saada. Hansapank paelus paljusid soomlasi 1996.–1999. aastail. See oli midagi uut ja ühtlasi ka noteeritud Helsingis.

Äsja lugesin ühest artiklist, et Soome investorid on raha paigutanud küll Stockholm, kuid mitte eriti palju Oslasse või Kopenhaagenisse. Norralased soovivad investeerida Rootsi, aga mitte eriti Helsingisse või Kopenhaagenisse. Taani investorid aga vaatavad Norra ja Rootsi, aga mitte Soome poole. Seega võib öelda, et otseinvesteeringud liiguvad pigem kodumaiselt või äärmisel juhul naaberriiki, kui seal on mõni huvitav ettevõtte, mille sarnast kodubörsilt ei leia.

Need eraisikud ja äriühingud, kes kaugemalt välismaale investeerivad, kasutavad selleks turul kaubeldavaid fondide (ETF – Exchange Traded Funds).

Kas midagi saaks ka valitsus teha, et Tallinna börsi välisinvestorite silmis atraktiivsemaks muuta?

Peamine on saada majandusele uus hoog sisse. Kui majandus hakkab kasvama ja valitsus hoiab eelarve tasakaalus, paraneb olukord ka börsil. Praegu on

selle ootuses nii Soome, Rootsi, Saksamaa kui ka paljud teised riigid.

Aga kuidas on lood tulude maksustamisega?

Soomes on maksud ühed kõrgemad. Vaid Rootsis ja Norras on veel kõrgemad. Selles osas on Eestis kõik juba palju valutum.

Kuidas suhtud alternatiivturgudesse, nagu First North?

Kui majandus uuesti kasvule pöörab, näeme seal palju uusi tegijaid. Praegu elab see rohkem vaikelu. First North on parim väiksematele ettevõtetele, kes ei taha maksta hullu hinda raportite, avalike suhete ja investorsuhete eest.

Kuidas hindate Põhjala majanduskliimat – kas kriis on läbi ja edasi järgneb tõus?

Hetkeolukord on hea, kuid seda vaid tänu madalatele intressimääradele ja suurele likviidsusele. Põhjala majandused taastuvad mõnevõrra, kuid suuremat kasvu lähiaastatelt ei ootaks.

Globaalses majanduses hakavad aina suuremat rolli mängima Hiina, India ja Venemaa. Seevastu USA majandus on ebakindel. Föderaalreserv trüüb liiga suure hooga raha juurde, mis tähendab lisafinantsi ohtu USA poolt.

Milline on teie investermisportfell?

Seal on umbes 50 firmat. Viimasel ajal olen aktsiaturgudel rohkem eemale hoidnud ja paigutanud raha näiteks kinnisvarasse, sest aktsiaturgudel võib üks hoop olla veel ees – USAs nimelt trükitakse liiga palju uut raha.

Eelistan raha paigutada turul kaubeldavatesse fondidesse.

Milline on sinu elu parim investeering?

Ma ei ole sellise pilguga ajalugu vaadanud. Kuid head investeeringud on Soomes näiteks Nokia ja YIT.

Väärtpaberite teejuht

Väärt kingitus sõbrale on äsja ilmunud raamat „Väärtpaberite teejuht” toimetanud Villu Zirnask

Maailma edukaim investor Warren Buffett on enamiku on rikkusest loonud õigel ajal ja rahulikult investeerides, analüüsides väärtpabereid ja võttes pikaajalisi visioone. Siingi on võttesõnaks tarkus: oma firma rahaga lühikeseks ajaks börsile spekulera minna ei tasu, varasid pikaajaliselt ja hajutatud riskiga paigutades võib aga võit olla märgatav.

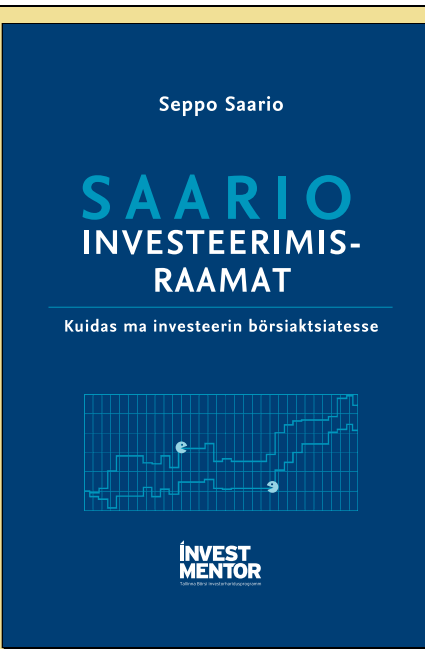
Raamatut tasub lugeda nii alustaval investoril kui ka tippjuhil ja ettevõtjal.

INVEST MENTOR

NASDAQ OMX

EstiPäevaleht

Seppo Saario

SAARIO INVESTEERIMISRAAMAT
Kuidas ma investeerin börsiaktiivsesse

Soome investorite kõrgelt hinnatud lemmikraamat eesti keeles. Raamatust leiab, kuidas toimib börsiturg, millised on võimalused ja mida peab arvestama oma vara paigutamisel börsiaktiivsesse, kuidas leida sobivad investeerimismeetodid. Autor annab igihaljaid börsivihjeid ja praktilist investeerimisabi. Samalt autorilt ilmus eesti keeles ka "100 igihaljast börsivihjet".

Kirjastus Juura
www.juura.com

Osta otse kirjastusest: tel 6418 519, juura@juura.com

Eesti väärtpaberite keskregister 15

Ahto Kink
Eesti Väärtpaberikeskuse nõukogu liige

6826 väärtpaberemissiooni, 128 245 aktiivset väärtpaberikontot, 589 717 pensionikontot, umbes 500 väärtpaberitehingut päevas, ligikaudne varade maht üle 106 373 592 948 Eesti krooni – saage tuttavaks meie tänase sünnipäevalaptega!

Tänavu 14. oktoobril möödub 15 aastat Eesti väärtpaberite keskregistri asutamist. Eesti sündmusterohke lähiajaloo taustal on tegu kahtlemata auväärse juubeliga. Sellises vanuses on igati paslik heita põgus pilk juubilaril sünniloole, peatuda tähtsamatel verstastidel ning küsida suurimate väljakutsete ja kordaminekute järele.

Erastamisprotsessi ning areneva majandus- ja õiguskeskkonna toel aktiivsust kogunud väärtpaberituru osalised jõudsid juba 1993. aastal äratundmisele, et arenenud riikide eeskujul tuleks ka Eestis kasutusele võtta elektrooniline väärtpaberiregister. Sellesuunalist koostööd ja ühiseid jõupingutusi kroonis Eesti Väärtpaberite Keskdepositooriumi ASi (EVK) asutamine 1994. aasta 16. veebruaril, kui seitsme kohaliku kommerts-panga¹, rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja Hüvitusfondi esindajad allkirjastasid EVK asutamislepingu.

EVK asutamislepingule järgnes tihedat ettevalmistustöö mitmel rindel: viimistleti registri toimimise põhimõtteid, valmistuti tehniliselt (riist- ja tarkvara-hanked) ja organisatsiooniliselt ning kõigeks muuks, mis vajalik turuosalisi teenindava moodsa infrastruktuuri kaivistamiseks.

Registri „juriidiline sünnitunnistus“ anti välja 14. oktoobri 1994. aasta Vabariigi Valitsuse määruse nr 374 „Eesti väärtpaberite keskregistri asutamine“ vastuvõtmisega.

Esimesed registris registreeritud väärtpaberid olid Tallinna linnal võlakirjad. Tugevalt mõjutas registriteenuste mahtusid aktiivne erastamine ning järgmine loogiline samm Eesti väärtpaberituru arenguloos: ASi Tallinna Väärtpaberibörsi asutamine 1995. aasta 19. aprillil ning selle kaivistamine 1996. aasta 31. mail.

Aastatel 1995–1999 korraldati EVK kaudu mitmeid avalikke aktsiapakkumisi, millest suur osa oli lühema või pikema perioodi vältel kaubeldav ka Tallinna börsil. Kindlasti mäletavad kaalutamatult välja üks erastamine ja väärtpaberite märkimine teise järel. Meenub, et 1990. aastate lõpul tõusis teravalt päevakorda märkimismahtude mõju rahaturu likviidsusele. Nimelt nõudis märkimise standardprotseduur märkimissumma ülekandmist Eesti Pangas selleks määratud kontole, kuhu see ka märkimistulemusi ootama jäi.

Registri „juriidiline sünnitunnistus“ anti välja 1994. aasta 14. oktoobril.

Juba 1996. aastal oli ilmne, et senine regulatiivne raamistik ei taga registri seotud suhetele piisavat õiguskindlust. Seda asjaolu iseloomustas hästi Prit Kama, kui leidis, et väärtpaberite keskdepositooriumis asetleidvate toimingute eraõiguslikke tagajärgi pole võimalik kehtiva seaduse pinnalt määratleda.

Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse esialgne eelnõu valmis juba 1997. aastal, kuid siis takerdus see justiitsministeeriumi, rahandusministeeriumi ja Eesti Panga vahelisesse erimeelsustesse. Seadusandja tegevuse kaudu oodatud resultaat leidis oma väljenduse 14.06.2000 vastuvõetud (64 poolt- ja ühe vastuhäälega) Eesti väärtpaberite keskregistri seadusena (EVKS), mis jõustus 01.01.2001.

EVKSiga seoses kujunes põhiküsimuseks aktsiate nn sundregistreerimise nõue, mille kehtestamisel said määravaks

käibekindluse probleemeid (sagedased vaidlused aktsiate kuuluvuse ja aktsiaraamatu kannete üle, kuritegelikud ülevõtmised), vajadus aktsionäriõiguste tõhusa kaitse järele ning eeldus, et suur osa toonastest aktsiaseltsidest võinuks nende suletust ja aktsiate madalat käivet arvestades tegutseda OÜna (ning seeläbi soovi korral registreerimiskohustust vältida). Hoolimata nimetatud kaalutlustest sai registreerimiskohustusele osaks väga tugev kriitika, seda eelkõige väiksemalt aktsiaseltsidelt. Kuna paljud toonased hirmud (koormavad teenustasud, mis võivad ulatuda miljonitesse jms) osutusid asjatuks,

on pinged aktsiate registreerimisküsimuses tänavuseks taandunud. Enamgi veel, oma osad vabatahtlikult registris registreerinud OÜde arv (1989) on lähenemas 50 protsendile registrisse kantud ASide koguarvust (4662).

Algne aktsiate registreerimistähtaeg, mis lõppes 2003. aasta jaanuaris, liukati edasi 2003. aasta 1. juulile. 2001. aastal käivitunud ulatuslik teavituskampaania, EVKSi ja registreerimist tutvustavad loengud Eesti eri paigus, varasemat registreerimist julgustavad soodustused ning lõpuks ka kontohaldurite kaasamine registreerimistaotluste vastuvõtmisse kandsid vilja – ukse taha ei jäänud keegi, kes soovis sisse astuda.

Tähtsaks saavutuseks võib lugeda EVK panust kogumispensionide süsteemi lüües kaivistumisse 2002. aastal. Hoolimata väga lühikesest ettevalmistusajast töötati välja ja juurutati edukalt uus tarkvararakendus (KOPIS), mille abil tuldi toime kõiki ootusi ületanud liitunute arvuga (esimesel aastal 207 000).

Nüüd võib EVK koos teiste Baltikumi depositooriumitega (Läti ja Leeduga) uhkust tunda kogu Euroopa kontekstis väljapaistva regionaalse arveldukoostöö üle, mis võimaldab Balti börsidel tehtud tehingute

piiriülest arveldamist ning teise Balti riigi emitendi väärtpaberite hoidmist investori koduriigis asuval väärtpaberikontol.

Millised on juubilariproovikivid tulevikus?

Loodame väga, et Eesti valitsuse pingutusi euro kasutuselevõtuks kroonib edu. Eurole ülemineku korral on EVK ülesanne tagada Eesti väärtpaberituru infrastruktuuri igakülgne valmisolek. Vajalike ettevalmistustega oleme juba algust teinud.

Väärtpaberitehingute piiriülese arveldamise ei ole Euroopa Liit, hoolimata senistest jõupingutustest, jõudnud soovitud tulemusteni: leitakse, et mitmed selle valdkonna õiguslikud, tehnilised ja turupraktikate erinevused tulenevad torkedest jätavad jätkuvalt Euroopa-ülel häästi toimiva väärtpaberituru arengut. Olukorra parandamiseks on lähiajal oodata Euroopa Liidu sellesuunalist seadusandlikku algatust. Samasse rubriiki kuulub ka Eurosisüsteemi T2S (Target2-Securities) algatus, mille abil loodetakse kaivistada üle-euroopalisi välisarveldusi võimaldav platvorm, mis nii investoritele kui ka ettevõtetele tähendaks laienenud investeerimise/kapitali kaasamise võimalusi. Eesti väärtpaberituru ühendamisega T2Siga hakkab EVK-1 ja tema kontohalduritel olema kandev roll.

Jätkuvalt peab EVK oma arendustega toetama Baltikumi väärtpaberibörside püüdlusi, mille eesmärk on senisest veelgi paremini toimiv integreeritud regionaalne Baltikumi väärtpaberiturg. EVK praegune liikmelisus Target2-süsteemis avab võimalusi, mida saab ära kasutada nii kohaliku kui ka Baltikumi regionaalse väärtpaberituru edasiseks arendamiseks. Lähiaja plaanidesse kuuluvat projektidest olgu mainitud Target2-süsteemi kaudu eurodes arveldatav makse vastu väärtpaberitulekanne, mida soovime võimaldada alates 2010. aasta algusest.

¹ Aktsia-kommertsbank Põhja-Eesti Pank
AS Hansapank
Täisühing Eesti Ühispank
AS Eesti Sotsiaalpank
Eesti Hoiupank
Eesti Foreksipanga AS
AS Tallinna Pank

Tähtsad daatumid:

- 16.02.1994 Eesti Väärtpaberite Keskdepositooriumi ASi asutamine.
- 15.07.1994 Registri pidamiseks kasutatava tarkvara (SHARES) litsentsi ja tugiteenuste lepingu sõlmimine.
- 14.10.1994 Eesti väärtpaberite keskregistri asutamine Vabariigi Valitsuse 14.10.1994 määrusega nr 374 „Eesti väärtpaberite keskregistri asutamine“.
- 26.10.1995 Sõlmitakse EVK ja erastamisagentuuri vaheline leping, mille kohaselt EVK abistab agentuuri erastamisele kuuluvate aktsiate avaliku müügi korraldamisel.
- 18.01.1996 Rahandusministeeriumi ja EVK sõlmivad lepingu, mis võimaldab erastatavate väärtpaberite eest tasumist EVPdes.
- 31.01.1997 Leping korrespondentsuhte loomiseks Läti keskdepositooriumiga (piiriülelised makseta väärtpaberitulekanded Eestist Läti ja vastupidi).
- 1999 Uue tarkvara D2000 kasutuselevõtt (senise süsteemi SHARES asemel).
- 14.06.2000 Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse (EVKS) vastuvõtmine ning selle jõustumine 01.01.2001.
- 2000. aasta juulis omandas Tallinna Börs EVK senistelt aktsionäridelt kõik EVK aktsiad ja sai sellega EVK emaettevõtjaks.
- 12.09.2001 Võetakse vastu kogumispensionide seadus, mis jõustub 2001. aasta 1. oktoobril.
- 29.01.2002 Eesti Väärtpaberite Keskdepositooriumi ASi uus ärinimi on AS Eesti Väärtpaberikeskus.
- 01.01.2003 Aktsiate kohustusliku registreerimise tähtaeg, mida hiljem pikendati 2003. aasta 1. juulini.
- 27.09.2004 Leping korrespondentsuhte funktsionaalsuse laiendamiseks Läti keskdepositooriumiga (piiriülelised makseta ja makse vastu väärtpaberitulekanded, samuti piiriülelised börsitehingud).
- 27.05.2005 Leping korrespondentsuhte loomiseks Leedu keskdepositooriumiga (makseta ja makse vastu piiriülelised väärtpaberitulekanded, samuti piiriülelised börsitehingud).
- 28.10.2005 Leping Soome väärtpaberite keskdepositooriumiga (võimaldab Eesti aktsiate piiriülest kandmist Soome).
- 05.07.2007 Leping Poola väärtpaberite keskdepositooriumiga (võimaldab Eesti aktsiate piiriülest kandmist Poola keskdepositooriumisse).
- 16.07.2009 Target2-Eesti kõrval süsteemi liitumislepingu sõlmimisega omandab EVK ligipääsu Target2-süsteemile.
- 16.07.2009 Eesti allkirjastab T2S kavatsuste protokoll.

Rahvasaadikud ei saanud aru, mis asi on aktsia

Hilma Naaber
rahandusministeeriumi esindaja Eesti väärtpaberituru väljaarendamisel

Väärtpaberituru loomise esimesed sammud olid eriti rasked – vastav seaduseelnõu jõudis riigikogusse, ehkki justiitsministeerium jättis selle kooskõlastamata. Parlamendis tuli saadikutele selgitada aktsia mõistet, millest ei tahetud kuidagi aru saada. Kui seadus lõpuks kõiki enam-vähem rahuldavas sõnastuses vastu võeti, leidis ikka rühm inimesi, kes saatsid presidendile kirja palvega seda mitte välja kuulutada. Samas oli see määrava tähtsusega, et luua väärtpaberituru infrastruktuurid – depositoorium ja börs. Depositooriumi loomine sai võimalikuks tänu pankade ja

riigi tihedale koostööle. See, et väärtpaberikeskuse asutamisleping sõlmiti juba veebruaris 1994, oli suuresti läbirääkimise ja usalduse küsimus.

Asutamisel pani ka riik oma osa keskuse aktsiakapitali. Suurem ülesanne oli saada valitsuse heakskiit, et riik oleks alguses üks keskregistri osanik. Seda oli tol hetkel vaja, et tagada väärtpaberituru usaldusväärsus investorite silmis. Ilmselt on see ainulaadne kogu Euroopas, et riik suunab oma vahendid väärtpaberituru struktuuridesse.

Elektrooniliste väärtpaberite ja elektroonilise registri algustamine oli tolle aja mõistes samuti ainulaadne. Näiteks Saksamaal peeti samal ajal registrit suures hooldas, kus toimetati reaalselt väärtpaberitega. Neid veeti selliste käruvõtte, nagu kasutame kaubanduskeskustes. Paljudele arenenud väärtpaberituru riikidele oli kujeldamatu, et meie siin tahame minna kohe elektrooniliste väärtpaberite, ilma et oleks paberitega toimetanud. Nemat tegelesid sel ajal oma väärtpaberite elektroonilisuse muutmisega, andes samas meile abi koollitustena jms.

Väärtpaberite keskdepositooriumi loomine lõi eelduse Tallinna börsi kaivistamiseks.

Tarkvara osas võtsime üle Malta lahenduse

Ivar Lukk
Eesti Väärtpaberikeskuse nõukogu esimees 1994–1996

Oluliselt väärtpaberikeskuse loomise tööriistaks maht. Kui selle valmis saime, oli järgmine ettevõtmine väärtpaberibörs, mille loomise töögrupp ja hiljem ka börsi nõukogu juhtima sattusin. Oli põnev aeg: pangad olid noorukesed, kohtas palju entusiasmi ja avastamist.

Tahtsimise teha täielikult elektroonilist väärtpaberikeskonda ja seetõttu oli kõige suurem proovikivi korraliku tarkvarasüsteemi soetamine. Minu teada tänaseni kasutusel oleva süsteemi ostisime Barbadosel sündinud Chris Richardsoni firmalt. Referentsi käisime vaatamas Malta börsil. Tulemusega olime rahul, saime väikesest, paindlikust ja hea hinnaga lahenduse.

Ootused olid samad, võimalused 100 korda väiksemad

Jaanus Erlemann
Eesti Väärtpaberikeskuse juhatuse esimees ja nõukogu liige ajavahemikul 1998–2005

Algusaastatel oli suurimaks väljakutseks EVK kui sõltumatu keha võitlus panirühmade survega. Osalesin juhatuse esimehe konkursil ja mind ei tahetud esimese raksuga tööle võtta, sest tuln Hansapangast. Börs ja keskdepositoorium peavad olema väärtpaberituru neutraalsed tegijad, kes peavad looma võrdse keskkonna kõigile turuosalistele ega saa eelistada üht turuosalist teisele. EVK tolleaegne nõukogu üle ja osutusin valituks. Osalesime seadusloomes ning võitlesime paari suure panga lobitööga,

Lõpetuseks veels üks humoorikas teik, kuidas Kaidi Oone EVKsse tööle võeti. Sajandivahetuse paiku olime ühel nõupidamisel justiitsministeeriumis. Üritust vedas minister Märt Rask ja riigiametnikud noogutasid talle kaasa. Aga seal oli üks ärgas riigiametnik tütarlaps, kes riigiametnike leerist ainsana julges ministrile vastu vaielda. Tema oli Kaidi Oone. Ja kui aasta pärast vajasime oma ridadesse tublilt ja tugevat tegijat, napsasime selle riigisektorist ära.

Turvamehele osteti kuus padrunit ja pumppüss

Martti Kuldma
Eesti Väärtpaberikeskuse juhataja 1996–1998

Kuna väärtpaberikeskuse meeskond oli väike, tuli tegeleda kõigega ja seda eriti algusaegadel: õigusloome, IT, postiteenuse, arvelduse jne. Käivitamisel oli ühelt poolt väljakutseks IT ja kommunikatsiooniga seonduv, teisalt kõik õigusloomesse puutuv.

IT poolt võiks mainida igapäevase turustatistika ja graafikute avaldamist Internetis, sest

kelle huvides polnud alati see, et meie teenuseosutajana areneksime.

Teine võitlus käis rahvusvahelisel tasandil. Olime väikesed tegijad ja meie võimalused olid väga piiratud, kuid kõik ootasid, et pakume sama laia ja turvalist teenust valikut mis suured Euroopa keskdepositooriumid. Kord ühel Euroopa depositooriumite juhtide kohtumisel paluti meil rääkida väikeste tegijate probleemidest. Seal selgitasingi, et ootused on sama suured, aga võimalused 100 korda väiksemad ja teises valuutas. Hiljem lõunalaus küsiti, mis minu ettekanne niivõrd irooniline oli, tegu aga oli reaalse olukorraga.

Lõpetuseks veels üks humoorikas teik, kuidas Kaidi Oone EVKsse tööle võeti. Sajandivahetuse paiku olime ühel nõupidamisel justiitsministeeriumis. Üritust vedas minister Märt Rask ja riigiametnikud noogutasid talle kaasa. Aga seal oli üks ärgas riigiametnik tütarlaps, kes riigiametnike leerist ainsana julges ministrile vastu vaielda. Tema oli Kaidi Oone. Ja kui aasta pärast vajasime oma ridadesse tublilt ja tugevat tegijat, napsasime selle riigisektorist ära.

Lubage rääkida häid uudiseid

Villu Zirnask
finantsajakirjanik

Nõnda nagu ettenägelikud inimesed II samba pensionimaksete peatamisel hoiatasid, ongi läinud – kapitalism ei surnudki ära ja just peatatud maksete perioodil on börsiindeksid teinud tubli hüppe ülespoole. Tähtis küsimus on nüüd selles, kui püsiv või jätkuv see hüpe oli. Kas makromajandusnäitajad, mis on nüüd hakanud juba märtsis alguse saanud börsitõusu õigustama, jäävadki seda õigustama ja paranevad veel?

Hiljutine IMFi pressikonverents maailmamajanduse välja-vaadete teemal algas igatahes optimistlikult. „Lubage mul alustada hea uudisega. Taastumine on alanud, finantsturud paranevad; majanduskasv tuleb järelejäänud aasta jooksul enamikus maades positiivne, sama lugu on 2010. aastal,“ kuulutas valuutafondi analüüsiosakonna direktor Olivier Blanchard.

Sarnase sõnumiga algas ka umbes kuu aega varem toimunud OECD majandusilevaate esitus:

„Taastumine üleilmsest majanduslangusest saabub varem, kui oodati paar kuud tagasi“.

Kodule lähemaltki leiab sarnaseid avaldusi. Näiteks Swedbanki prognoos, mis avaldati septembri lõpus, algab lausega „Olu korra paranemine maa-

maailmas tuleb aeglane ja võimalike tagasilöökidega, ei tule ka Eesti majanduse kosumine sujuv ja kiire“. Eespool tsiteeritud OECD hinnang läheb edasi nõnda: „... kuid aktiivsuse kasv jääb järgmisel aastal suures osas nõrgaks“. Mõistagi pole ka IMFi

Taastumine on alanud, finantsturud paranevad; majanduskasv tuleb järelejäänud aasta jooksul enamikus maades positiivne.

ilmamajanduses tähendab ka paranevat majanduskeskkonda Eestile“.

Selleks et jääda lausoptimistlikuks, peaks praegu silmad siiski tugevalt kinni pigistama. Swedbanki prognoosi avalausele järgneb mitte enam nii optimistlik „Kuid nii nagu kosumine

prognoos kardinaalselt erinev ning sealsel pressikonverentsil jõudis Blanchard samuti „mitte nii heade uudiste“ juurde.

Põhiliseks kahtlusi tekitavaks asjaoluks on see, et majanduse taastumise taga on seni olnud suured riiklikud tugipaketid ning ettevõtete laovarude taastamine.

„Laovarud saavad ükskord taastatud ning suurte riiklike kulutuste ja eelarvedefitsiitidega ei saa lõputult edasi minna,“ selgitab Blanchard, miks need asjaolud kõhklusi tekitavad. Rikaste riikide võlakoorma ja SKT suhe jõuab 2014. aastaks 110 protsendi (Euroopa rahaliidu kriteerium on teatavasti vaid 60 protenti) ning sellise võlakoorma teenindamisega pole kerge toime tulla, kui samal ajal on neil riikidel tegu kasvavate pensioni- ja tervishoiukulutustega.

Et majanduse paranemisest saaks rääkida suuremate kõhklusteta, oleks vaja ka eratarbimise ja investeeringute taastumist jõukates riikides, eriti USAs. Pärast buumiaegseid liialdusi, mis tulenesid just nimelt vähestest säästmisest ja liigsest laenamisest, on tarbimise kiire tõus endisele tasemele paraku vähetõenäoline, pealegi ei saakski seda üheselt heaks pidada, sest tegu oli ju ületarbimisega.

Kui sisetarbimine eriti ei kasva ja investeeringud ka mitte

ning majanduse massiivse riikliku stimuleerimise kauaaegne jätkamine pole võimalik, sest viiks lõpuks võimsamadki riigid pankrotti, jääb üle eksport. Ekspordiga on aga siamaani hiilanud eelkõige Hiina ja teised Aasia riigid, mitte USA (ega enamik teisi rikkaid riike).

Kindlama ja jõudsama majanduskasvu niuks maailm, kui maailmamajanduses mõned vahekorrad ümber balansseeritaks. „Osa sellest juhtub valu-

takursside muutumise kaudu, kuid tõenäoliselt nõuab see ka aktiivsemat poliitikat, näiteks viiks lõpuks võimsamadki riigid pankrotti, jääb üle eksport. Ekspordiga on aga siamaani hiilanud eelkõige Hiina ja teised Aasia riigid, mitte USA (ega enamik teisi rikkaid riike).

Septembri lõpus toimunud G20 riikide Pittsburghi kohtumisel võtsid 85 protsenti maailmamajandust esindavate riikide liidrid vastu kommü-

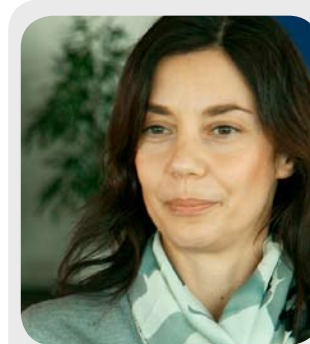
nikke, mis küllaltki üldsõnaliselt vormis sisaldab ka töötust teha koostööd selle nimel, et globaalne majanduskasv muutuks tasakaalustatumaks. „Raamistik tugevaks, jätkusuutlikuks ja tasakaalustatud kasvuks“ – sellist pealkirja kannab kommünikee vastav osa. Igal juhul on see parem kui mitte midagi.

Kuigi enamik kaalukaid makroprognoose sisaldab praegu optimistliku jutu kõrvalt ka mahukat kõhklevat osa, on te-

gu selgelt parema olukorraga kui aasta tagasi, kui valitseva kippus teadmatust, paanika ja päris maailmalõpu meeleolud. Nüüdseks on selge, et laias laastus jääb majanduslik keskkond, milles on aja jooksul välja kujunenud kõik põhilised investeerimistarkused, ikkagi püsima. Muidugi võtab varhindade uute tippudeni jõudmine tõenäoliselt aega palju aastaid, finantssektori regulatsioon tehakse hulk muutusi ning kõigi eeldatuste

kohaselt jätkub arenevate riikide tähtsuse tõus (ka investeerimise vallas). Aga muutused pole nii suured, et Warren Buffetti, Seppo Saario ja teiste investeerimisgurude selle kriisini vastu pidanud peamised investeerimis- ja isiklike rahaasjade juhtimise põhimõtted enam paika ei peaks. Peavad küll.

Pensioni sissemaksete jätkamise tähtsus

Julia Segerkrantz
Eesti
Väärtpaberikeskus

seerides sellega maksete ajutise peatamise.

Eesti elanikkond vananeb ja meie pensionäride arv kasvab. Riik üksinda ei suuda tagada tulevastele pensionäridele piisavalt head äraelamist, seepärast peab igaüks ise endale pensionilisa juurde koguma. Kuigi riik on oma makset kaheks aastaks peatanud, soovime jätkata sissemaksete pensioni teise samasse. Kuna paljud inimesed on kohustusliku pensionisambaga liitunud, tasub just nüüd järele mõelda, kas praegune majanduslangus ja riigipoolsete maksete peatamine saavad mõjutada tehtud otsust oma pensionipõlve kindlustamisel.

Lisaks otsusele, kas järgmisest aastast pensionimakset jätkata, soovime inimestel oma pensioniinvesteeringud tähelepanelikult üle vaadata: võrrelda fondivalitsejate tasusid, fondide ajaloolist tootlust ja riskitaset. Mõelda läbi, kas olete valmis jätkama sama fondi ja fondivalitsejaga või soovite neid vahetada? Kas valitud pensionifond vastab ikka ootustele või tasuks valida madalama või hoopis kõrgema riskitasemega fond? Valitud pensionifondi osakute vahetamiseks mõne teise fondi osakute vastu on võimalik esitada avaldus igal aastal kuni 31. oktoobrini. Juba kogutud varad võib viia täies mahus üle teise fondi, samuti saab pensioni kogumist alustada uude fondi. Kui täna otsus edasi liikata, avaneb fondi vahetamiseks uus võimalus alles aasta pärast.

Pensionifondide valik on piisavalt lai, pakkudes mitmesuguseid võimalusi igale inimesele.

Praegu on võimalik valida 22 kohustusliku pensionifondi vahel, millest konservatiivse strateegiaga on seitse fondi, tasakaalustatud strateegiaga viis, progressiivse strateegiaga seitse ja agressiivse strateegiaga kolm fondi. Agressiivse strateegiaga pensionifondid on turul uusimad, võimaldades investeerida kuni 75% oma varadest aktsiasse ja aktiivfondidesse.

Pensionifondide kohta saab infot pangakontoritest, pankade kodulehelt ja pensionikeskuse kodulehelt www.pensionikeskus.ee. Viimastest leiab statistika kõi-

aastani ehk aastani 2023. Selle aja jooksul koguneb arvutuslikult koos riigi panusega pensionilisa kokku 160 133 krooni. Sissemaksete jätkamisest saadud lisatulu on 2023. aastaks 27 305 krooni. Kui sama liituja otsustaks pensioni sissemakset jätkata 2013. aastal, oleks kogutud summa 154 443 krooni.

1975. aastal sündinud liituja kuupalgaga 20 000 krooni ja eeldatava palgatõusuga 3% aastas, on otsustanud jätkata 2010. aasta jaanuarist sissemaksete valitud pensionifondi. Otsus on tehtud progressiivse strateegiaga fondi kasuks ja

kata 3% sissemaksetega, oleks lisapensionitulu 94 511 krooni.

1988. aastal sündinud kohustuslikus korras kogumispensioniga liitunu kuupalgaga 10 000 krooni ja eeldatava palgatõusuga 1% aastas jätkab vabatahtlikult sissemakset ka 2010. aasta jaanuarist. Ta valib agressiivse pensionifondi, mis on mõeldud pigem noortele ja suurema riskitaluvusega inimestele ning millelt ootab tootlust 8% aastas. Pensionimaksete on ta otsustanud jätkata veel järgmised 40 aastat ehk aastani 2050. Selle aja jooksul koguneb koos riigi panusega pensionitulu arvutus-

Majanduses on alati tõuse ja langusi ning ka praegusele langusele järgneb tõus. Pensioniks kogutakse raha 20–40 aastat. See tähendab, et tegu on väga pikaajalise investeeringuga, mis suudab üle elada mitu majanduslangust. Pensioni kogumist tasub kindlasti jätkata, valides endale sobiva riskiga fondi. Küsige, võrrelge ja otsustage.

kide pensionifondide tootluste kohta, samuti põhjaliku pensionikalkulaatori. Siinkohal mõned näited, mis on arvatud pensionikalkulaatori* abil.

1958. aastal sündinud kogumispensioniga liitunu kuupalgaga 12 000 krooni ja eeldatava palgatõusuga 1% aastas on otsustanud jätkata sissemakset 2010. aasta jaanuarist. Valitud konservatiivse pensionifondilt ootab ta tootlust 2% aastas ja pensionimakset jätkab veel järgmised 13 aastat kuni 65. elu-

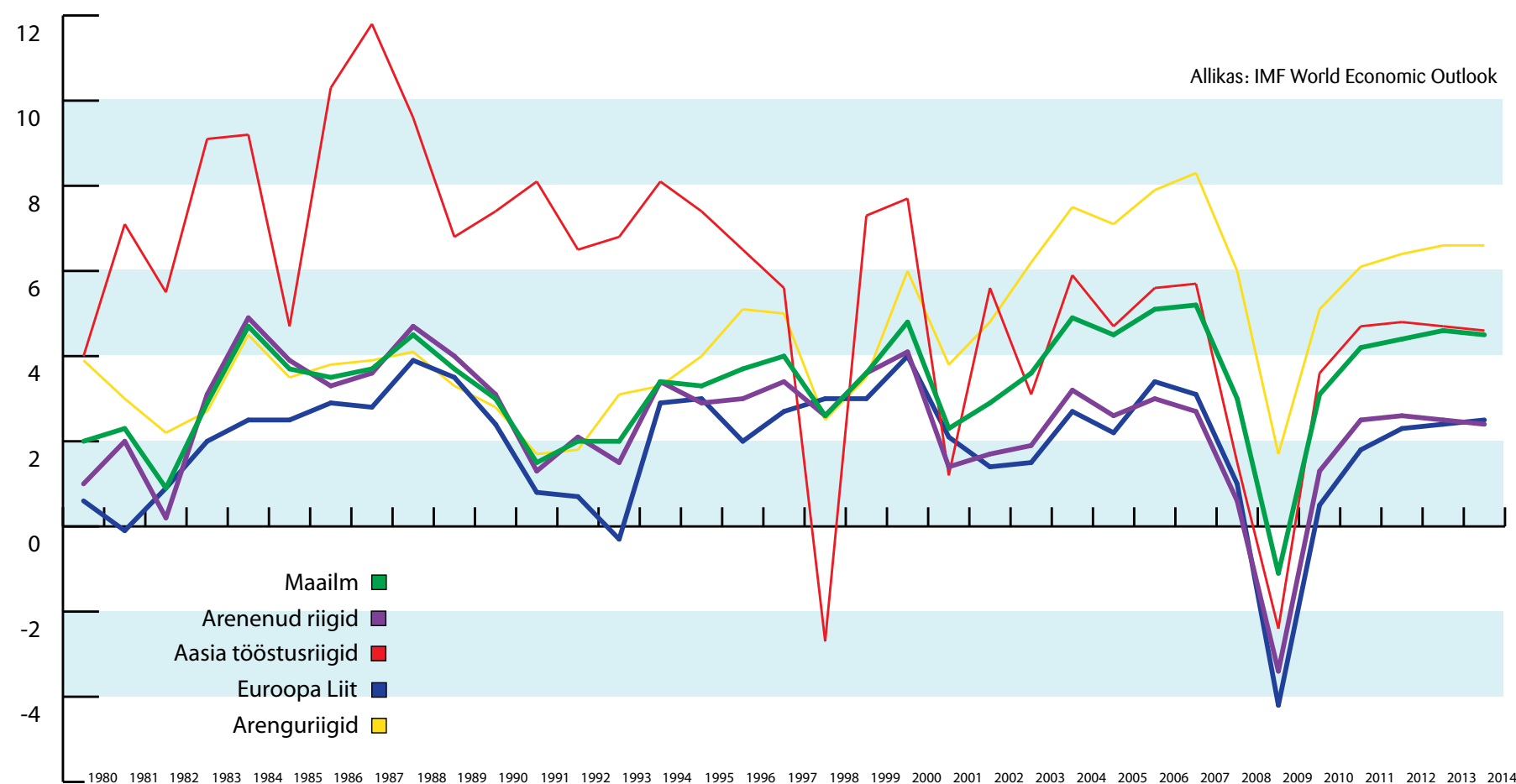
oodatav keskmine aastatootlus on 5%. Pensionimakset soovib inimene jätkata veel järgmised 25 aastat kuni 60. sünnipäevani ehk aastani 2035. Selle aja jooksul koguneb koos riigi panusega pensionitulu arvutuslikult 1 119 799 miljonit krooni. Sissemaksete jätkamisest saadud lisatulu on 2035. aastaks 120 751 krooni võrra suurem kui siis, kui maksete jätkamise avaldust poleks esitatud. Kui sama liituja otsustaks pensioni sissemaksete siiski 2013. aastal jät-

likult kokku 2 632 776 miljonit krooni. Sissemaksete jätkamisest saadud lisatulu on 2050. aastaks 339 794 krooni võrra suurem kui siis, kui maksete jätkamise avaldust poleks esitatud. Kui aga liitumine toimuks alles 2013. aastal 3% sissemaksetega, oleks lisaks kogutud summa 250 284 krooni.

*Pensionikalkulaatori tulemusel on arutuslikud. Kalkulaator ei taga teie valitud fondide tootlust, palgatõusu ega pensioniks kogutava summa suurust.

Maailma majanduskasv 1980–2014

Aastane muutus, %. 2009–2014 prognoos.

Laulupidu meie majanduses

Kaidi Ruusalepp
NASDAQ OMX
Tallinna börs

Üldlaulupeo hommikul 2004. aastal sadas vihma. Nii kõvasti, et nähtavus oli nullilähedane. Ametlik rongkäik laulukaare alla jäeti ära. Ühtäkki hakkas rahvariietes inimesi voo- rima kokkulepitud kogunemis- paikadesse ja rongkäik toimus. See oli hoolimata paduvihmast ja mitteametlikkusest soe, südam- lik ja üksmeelselt laulukaare alla marssiv.

Kui ma aasta tagasi lapsepuh- kusest teisesse ellu naasin, oli elu varasemaga võrreldes teistmoodi. Vaikne. Meedia kajastas masen- dunud meeleolu ja börsiindeks oli kujuminekuga võrreldes langenud 50 protsenti. Ettevõtjad raporteerisid järjest kehvematest majan- dustulemustest, töötukassa teatas reservide kiirest sulamisest ja üks maailma suurim investeerimis- pank Lehman Brothers läks pank- rotti. Hakkasin tööle sisse elama ja avastasin Eestis laulupeo.

Mis siis toimus? Hoolimata masendusest majanduses käi- sid ettevõtjad oma vabast ajast ja tahtest koos, et arutada Eesti jaoks konkurentsivõimelist ma- jandusmudelit. Muudatusi, mis tooksid siia tööd, edukust ja kas- vu ning teeks Eestist targa Eesti. Noor Eesti nime alla koondunud hakkajad inimesed olid mõtlemas järelkasvule: mis saab siis, kui meie iive on, nagu on ja lapsi ei sünni? Kas suunaks poliitikute tähelepanu tuleviku teemadele ja annaks lastele hääleõiguse? Kolmas seltskond noori lõi Õn- nepanga. Neljas korraldas Minu Eesti mõttetalgud. Kõik toime- tasid ja kõikide eesmärk oli üks – teha midagi selleks, et elu Ees- tis oleks elamisväärne ja et Eesti oleks meie koduks ka aastaküm- nete pärast.

Lugesin paar nädalat tagasi Ärilehes ilmunud intervjuusid „Aasta ettevõtja 2009“ tiitli kandi- daatidega. See oli väga värskendav artikkel ja kellel arhiividele ligi- pääs või leht kodus olemas, soo- vitan lugeda. E24 avaldas 5. ok- toobril loo Eesti väikeettevõtjast, kes võitis oma uuendusliku IT- lahendusega peapreemia Las Ve- gases toimunud mainekal tehnolo- giakonkursil.

Minu enda meeskond avas- tas, et Eesti finantsteenuste IT- lahenduste vastu tuntakse suurt huvi, ja me lõime kiirelt oma eks- pordiüksuse.

Need on lood Eesti ettevõtjate- st, kes hoolimata üleüldisest nukrast majandusolukorrast on olnud edukad. Osa seltskonnast,

kes paduvihmas laulukaare alla marssisid. Miks? Mõned märk- sõnad.

Omanik on ettevõtte juht ja suurim töötegija. Nii oli see eran- ditult kõikide „Aasta ettevõtja 2009“ kandidaatide puhul. Koos tehakse ületunde ning koos ja- gatakse häid aegu ja seda piskut tööd, mis kehval ajal järele on jää- nud. Kui Erko Karolt küsiti, kas ta on mõelnud ettevõtte müümi- se peale, oli vastus: „Ei ole. Olen selleks liiga noor. Müüa on lihtne, kuid paljalt raha ei tee kedagi õn-

mad ja edukamad. Idee tähtsust ei ole ehk mõtet üle hinnata, veel- gi tähtsam on elluviimine – halb meeskond keerab ka suurepärase idee kihva, aga suurepärase mees- kond teeb ka keskmisest ideest suurepärase tulemuse.“

Ettevõtte eelkõige. Suured ettevõtjad mõtlevad eranditult ettevõttele ja siis iseendale. Tee- nitud tulu investeeritakse uutese masinatesse, uutele turgudele sisenemiseks või hoitakse halba- deks aegadeks, et töötajatele pal- ka maksta. Nagu ütles Enn Meri,

tab: „Sel kevadel võitis eestlase Raoul Järvisse firma T+1 Solutions Las Vegases peapreemia maine- kal tehnoloogiakonkursil Navteq Global LBS Challenge for Ame- ricas. Septembri lõpus kuulutati sama konkursi raames välja ka globaalselt parim tegija, milleks osutus T+1 Solutions. Ettevõtte jäti- tis finaalis selja taha näiteks Aasia regiooni võitja, mis on juba ligi 10aastase ajaloo ning ligikaudu 200 töötajaga firma. Järvisse sõnul näitab see, et alati ei ole taolistel konkurssidel määravaks ettevõt- te suurus või rahakoti paksus.“ Kommentaarid on liigsed.

Julgus arenda. Tallinna börs ja Eesti väärtpaberikeskus on vii- masel kahel aastal võõrustanud arengumaade finantsvaldkonna eksperte. Neid huvitab eelkõige see, kuidas on Eesti suutnud oma väärtpaberituru majandada nii, et meil ei ole ühtegi paberist väärt- paberit ja kõik on elektrooniline. Inimene lähleb internetti, teeb ära kõik väärtpaberitehingud ja näeb oma kontot 24/7. Nagu eespool juba mainitud sai: selgus, et meie IT-lahendustel on turgu, ja nii lõi- me oma ekspordiüksuse. Esimene tehing on sõlmitud ja lahenduse püstitanek käimas.

Viis lihtsat edulugu. Võib suh- tuda üleolevalt ja öelda, et eks see Eesti ettevõtlus just niisugune on – ise põlve otsas tehtud. Väi- kekestest lugudest saavad suured ja kokku annavad need tugeva tõuke kogu majandusele. Nagu laulupeol – igast nurgast tuleb keegi ja ollaksegi valmis rong- käiguks laulukaare alla.

Võib suhtuda üleolevalt ja öelda, et eks see Eesti ettevõtlus just niisugune on – ise põlve otsas tehtud. Aga väikekestest lugudest saavad suured ja kokku annavad need tugeva tõuke kogu majandusele.

nelikuks, inimesele peab tegevust jätkuma. Läheme 25 aasta pärast kogu kollektiiviga pensionile ja siis müün ettevõtte maha.“

Inimesed. Ettevõtte edukus sõltub heast meeskonnast. Nii igapäevane töö kui ka ettevõtte laiendamine, näiteks uutele tur- gudele sisenemine. Risto Joost ütles: „Edukus (uues) riigis on sõltunud eelkõige sellest, millise inimese oleme iga riigi etteotsa leidnud. Kui oleme leidnud tuge- vama inimese, oleme ka tugeva-

üks eelnimetatud konkursi kandi- daat: „Mul on üheksa aastat vana Volkswagen Passat. Ma ei pane oma raha mitte auto, vaid tehase peale. Koondanud me kedagi ei ole. Püüan inimesi hoida. Töötasi- me aasta alguses lühendatud töö- ajaga ja 60protsendilise -tasuga. Siis hakkas tellimusi juurde tule- ma ja nüüd teeme isegi ületunde. Inimesed on leplikud ja paindli- kud. Peaasi, et tööd on.“

Ka uuendusmeelne väike võib olla tugev. 5. oktoobri E24 kirju-

Rahakompass 2009

17. oktoobril
kell 11–17
Rotermanni
Prooviveskis

Tule kuulama!
Osavõtt tasuta!

11.00 Avamine

Suhtlemisalal võimalus teha päeva jooksul investeringuid kulda (Tavid), küsida nõu investeerimise ja pensioniteemadel (EVK, LHV, Tavid jt), õppida leidma temaatilist infot internetist ja kasutama ID-kaarti (SA Vaata Maailma). Avatud sõbralik kohvik.

Ülemisel korrusel temaatilised vestlused ja õpitoad.

11.10 Investeerimise ümarlaud

Kas ja kuhu investeerida? Aktsiad? Fondid? Kuld? Vein? Kinnisvara? Lapsed? Kas veini saab investeerida? Mis mõttes on lapsed investee- ring? Kas kinnisvara eelistada kullale või vastupidi? Miks aktsiad, kui nendega on võimalik kaotada? Valikuid on palju ja ka eesmärgid on erinevad. Vestlusringis oma valdkonna asjatundjad:

- väärtpaberid – Andrus Alber (börsijuht)
- kuld – Meelis Atonen (Tavid)
- kinnisvara – Viljar Arakas (Eften Kapital)
- vein – Kalev Vapper (veinieksper)
- lapsed – Andrei Hvostov (Noor Eesti)

Ümarlauda juhatab Aive Levandi, Eesti suhtekorraldajate liidu president.

12.30 Seminar Investorilt investorile

Esinejaks üks Eesti edukaim erainvestore Rene Ilves. Näpunäiteid algajale investorile – vead ja õppetunnid, eri turud, kuidas langetada valikut ühe või teise strateegia või aktsia kasuks. Samuti mõned kasulikud raamatud ja veebilehed.

13.30 Investeerimisest räägib LHV

14.30 Kulda investeerimisest räägib Tavid (Meelis Atonen)

15.30 Fondivalitsejate ümarlaud

Kogumispensioni fondiinvesteeringute üle on viimastel kuudel palju arutletud. Kuni eksistentsiaalsete küsimusteni välja. Mis mõtet on pensioni kogumisel? Miks Eesti riik otsustas kolmesambalise pen- sionisüsteemi kasuks? Kas ma jätkan makseid pensionifondi? Kui- das valida endale meelepärane fond? Missugune on pensionifondi fondijuhi tööpäev? Kas investeerimisotsuseid on raske teha?

Pensionifondide ümarlual ei intrigeerita, vaid räägitakse pensioni- fondidega seonduvast lihtsalt ja avatult. Eesmärk on anda kogumis- pensioniga liitunudle piisavalt infot selleks, et teha oma valik – jätkata makseid või mitte, ja kas jätkata sama fondiga või valida uus?

Juhatab Kaidi Ruusalepp, NASDAQ OMXi Tallinna juhatuse liige.